

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ ทัศนะของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศึกษาทัศนะของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร ทั้งในด้านหลักการประชุมและวิธีการประชุม และเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมาดำเนินการดังนี้ คือ เป็นกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ตามความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ภายใต้หลักเกณฑ์ว่า เป็นการกระทำผิดอาญาที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี เด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง และหรือเยาวชนยินยอมอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ซึ่งมีแนวคิดทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษา คือ แนวคิดที่เกี่ยวกับทัศนะ ทฤษฎีดีตรา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยทำการศึกษาจากประชากรที่เป็นเด็กและเยาวชนกระทำผิดที่มารับการประชุมกลุ่มครอบครัวในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ 2550 รวมทั้งสิ้น 120 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่มารับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจำนวน 3 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS สามารถสรุปผลการศึกษาเป็นภาพรวมได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

พบว่าประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 84.2 และเพศหญิงร้อยละ 15.8 ส่วนใหญ่มีอายุ 18-19 ปี เป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาอายุ 16-17 ปี ร้อยละ 39.2 และ 14-15 ปี อยู่ในร้อยละ 18.3 มีระดับการศึกษา ก.ศ.น., ป.ว.ช , ป.ว.ส และอนุปริญญา เป็นร้อยละ 45.0 ต่อมาเป็นมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 33.3 และประถมศึกษากับมัธยมศึกษาตอนปลายมีน้อยที่สุด อยู่ในร้อยละ 10.8 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ศึกษาที่สถานศึกษาของรัฐบาล ร้อยละ 78.3 และ เอกชนในร้อยละ 21.7 ซึ่งส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคกลาง ร้อยละ 79.2 รองลงมาเป็นภาคอีสาน ร้อยละ 15.8 ส่วนภาคเหนือและภาคตะวันออกมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.8 ซึ่งส่วนใหญ่มีภรรยาในย่านที่พักร้อยละ 57.5 รองลงมาเป็นชุมชนแออัดร้อยละ 29.2 และในย่านธุรกิจมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 1.6 ซึ่งส่วนใหญ่กระทำผิดในข้อหาอื่น ๆ เช่น ขับรถประมาท, เมาแล้วขับ, การพนัน, ลิขสิทธิ์, จำหน่ายสุรานอกเวลากำหนด, ปลอมแปลงบัตรประชาชน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาข้อหาเสพติด ร้อยละ 31.7 และความผิดต่อชีวิตและร่างกายน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 2.5

ซึ่งส่วนใหญ่จะกระทำความผิดขณะอายุ 16-17 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.7 รองลงมาอายุ 14-15 ปี ร้อยละ 28.3 และน้อยที่สุดคือ 18 ปี โดยมีร้อยละ 10

ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาก่อนถูกคุมตัวคิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมากับบุคคลอื่น ๆ เช่น ญาติเพื่อนคนรู้จักในร้อยละ 27.5 และพักอยู่กับมารดาน้อยที่สุดในร้อยละ 7.5

ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ก่อนถูกจับกุม ในร้อยละ 60.8 รองลงมาไม่มีอาชีพรับจ้างก่อนถูกจับกุมในร้อยละ 18.3 และประกอบธุรกิจส่วนตัวน้อยที่สุด ร้อยละ 0.8

ส่วนใหญ่สนิทสนมกับบิดามารดามากเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาสนิทสนมกับบิดามารดาปานกลางร้อยละ 27.5 และไม่สนิทกับบิดามารดาน้อยที่สุดร้อยละ 4.2

ส่วนใหญ่จะมีการปรึกษากับบิดามารดาเมื่อไม่สบายใจบ่อยมากเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาจะปรึกษากับบิดามารดาพอสมควรเป็นร้อยละ 35.0 และไม่ปรึกษากับบิดามารดาเลยมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 5.8

ส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะให้โอกาสอธิบายเหตุมาก่อนจะลงโทษเมื่อกระทำความผิดพอสมควรในร้อยละ 51.7 รองลงมาให้โอกาสอธิบายเหตุผลก่อนจะสมัครเมื่อกระทำความผิดบ่อยมากเป็นร้อยละ 33.3 และน้อยที่สุดคือไม่ให้โอกาสเลย เป็นร้อยละ 3.3

ส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีเหตุผลที่จะลงโทษหรือให้รางวัลพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมาบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีเหตุผลที่จะลงโทษหรือให้รางวัล บ่อยมาก เป็นร้อยละ 24.2 และในส่วนที่บิดามารดาไม่เคยทำเลยมีน้อยที่สุด ในร้อยละ 3.3

ส่วนใหญ่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่เคยใช้ความรุนแรงในการลงโทษเมื่อกระทำผิดเลย คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ใช้ความรุนแรงในการลงโทษเมื่อกระทำผิดเป็นบางครั้งเป็นร้อยละ 9.2 ส่วนน้อยที่สุดคือ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ใช้ความรุนแรงในการลงโทษเมื่อกระทำผิดบ่อยมากมีเพียงร้อยละ 0.8

ทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร

ด้านหลักการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าประชากรมีทัศนคติต่อด้านหลักการการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอยู่ในระดับมาก ($X = 4.34$) โดยเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีทัศนคติในเรื่องของ วัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอยู่ในระดับมาก ประกอบไปด้วยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำให้ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจอันดีต่อกัน เพราะเป็นการมาเข้าประชุมเพื่อหาแนวทาง สมานฉันท์ที่ทำให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจกันและได้รับผลดีกลับคืนมาตามแนวคิดของกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สร้างสังคมที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่ออนาคต ในการประชุมกลุ่ม ครอบครัวเปิดโอกาสให้ได้มีการชี้แจงและรับฟังข้อความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งในการประชุมนั้น ได้เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความรับผิดชอบ และชี้แจงความเสียหายที่เกิด จากการกระทำโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย และต้องเป็นผลดีต่อเด็กในอนาคต ส่วนการประชุมจะช่วยป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนไปกระทำผิดซ้ำอีกเนื่องจากว่ามีข้อตกลงที่ว่า หากปฏิบัติตามข้อตกลงได้จะไม่ถูกดำเนินคดี เพราะฉะนั้นเด็กและเยาวชนจึงไม่กล้ากระทำผิดอีก ในด้านปัจจัยและเกณฑ์การพิจารณาคดีนั้น มีความเหมาะสมแล้วสำหรับเกณฑ์การประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชนต้องใช้กับผู้ที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือเป็นความผิดเล็กน้อยเท่านั้น และ ผู้กระทำผิดต้องรู้สึกสำนึกและรับสารภาพด้วย พร้อมทั้งผู้เสียหายยินยอมให้ชี้แจงความเสียหาย จึงเข้าเกณฑ์การเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ และต้องเป็นในกรณีของผู้ที่มีประวัติ กระทำผิดครั้งแรก ด้วย ในด้านแนวคิดการประชุมนั้นเกิดจากความสมัครใจของทุกฝ่ายที่เข้า

ประชุมและผู้ที่เกี่ยวข้องประชุมจะได้รับโอกาสในการกลับตนเป็นคนดี หลังจากที่ได้ประชุมกลุ่มครอบครัวแล้ว และถ้าปฏิบัติตามได้ครบถ้วนก็จะไม่ถูกดำเนินคดี และถือว่าไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลย ในการกำหนดโทษจากการประชุมหรือข้อปฏิบัติตามวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวถูกกำหนดกันเองในวงประชุมที่ประกอบไปด้วย บิดามารดา ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ รวมทั้งชุมชนมากำหนด จึงเปรียบเสมือนว่าไม่เป็นการให้คนแปลกหน้ามากำหนดโทษแก่เด็กและเยาวชน พวกเขาจึงมีความพอใจและยอมรับได้ เสมือนว่าไม่ได้ถูกลงโทษเพราะคนแปลกหน้า ส่วนในข้อปฏิบัติตามวิธีการประชุมหรือโทษนั้นต้องทำให้เด็กและเยาวชนดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติ ไม่เป็นการทำร้ายพวกเขาในอนาคต และต้องเหมาะสมกับความผิดที่พวกเขากระทำด้วย ซึ่งในการนี้เด็กและเยาวชนจะสามารถชดเชยความเสียหายเป็นเงินหรือเป็นการทำงานบริการสังคมก็ได้ แล้วแต่กรณีและความเหมาะสม ซึ่งในการแก้ไขการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนี้ จะเป็นการช่วยแก้ไขให้ทุกฝ่ายที่ได้รับความเสียหาย ได้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม ซึ่งครอบครัวและชุมชนจะมีส่วนร่วมแก้ไข และต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายด้วย รวมทั้งเกิดผลดีกับเด็กและเยาวชนในอนาคต ส่วนในระหว่างการประชุมตามข้อตกลง เด็กและเยาวชนต้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดด้วย

ด้านวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่า ประชากรมีทัศนคติต่อด้านวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในระดับมาก ($X = 4.08$) โดยเด็กและเยาวชนเห็นว่า รูปแบบการประชุมด้วยการไปพบกับผู้เสียหายนั้นไม่ได้สร้างความอับอาย เพราะเป็นการประชุมด้วยวิธีสมานฉันท์มีการประนีประนอมและปรองดองกันด้วยดี ทำให้รู้สึกสะดวกใจ และปลอดภัยในการเข้าร่วมประชุมตามมา ส่วนในการทำงานบริการสังคมก็เหมาะสมกับความผิดและไม่ใช้แรงงานเกินไป และก็ไม่ใช่การประจานให้เสียหายด้วย ซึ่งในด้านเวลาและสถานที่ประชุม มีความเหมาะสมดีแล้ว คือ สถานที่ที่ใช้จัดประชุมมีความสะดวกเดินทางไปสะดวก บรรยากาศไม่สร้างความกดดันให้เด็กและเยาวชนที่ไปเข้าร่วมประชุม ในเรื่องของเวลาประชุมอาจมีบางกรณีที่ตรงกับเวลาเรียนหรือเวลาทำงานของเด็กและเยาวชนบ้าง ในเรื่องการดำเนินการประชุมนั้นเจ้าหน้าที่จัดประชุมมีความเป็นกลางเป็นกันเองไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด การดำเนินการประชุมเป็นไปด้วยดีประนีประนอมตกลงกันด้วยดี หลังจากเสร็จการประชุมแล้วเด็กและเยาวชนก็สมัครใจลงลายมือชื่อในบันทึกข้อตกลงเอาไว้เป็นหลักฐาน ในวงประชุมที่ประกอบไปด้วย บิดา มารดา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์นั้นมีจำนวนเหมาะสมดีแล้ว ในเรื่องปัญหาที่มาจากผู้เข้าร่วมประชุมนี้มีมากนั้นจะทำให้เด็กและเยาวชนไม่ค่อยกล้าพูดความจริงก็มี

ผลปานกลาง ซึ่งไม่ได้มีผลอะไรต่อตัวเด็กและเยาวชนมากนัก เพราะในการประชุมใช้วิธีตกลงปรองดองเหมือนปรึกษากันเองในหมู่ผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก หรือเป็นรูปแบบของคนกันเองที่ไม่ได้มีพิธีตรองใดมาก ส่วนบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือผู้พี่ที่เด็กและเยาวชนต้องการให้มาประชุมด้วยไม่ต้องการให้ขาดการประชุม เพราะมีผลต่อจิตใจและความมั่นใจของเด็กที่จะให้คำมั่นสัญญาในวงประชุม ซึ่งในการถามและคำตอบในการประชุมนั้นก็สัมฤทธิ์ผลดี เพราะเจ้าหน้าที่จัดประชุมใช้คำพูดที่สุภาพกับเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนก็สามารถตอบคำถามได้อย่างไม่ลำบากใจ และตอบด้วยความจริง ซึ่งคำตอบที่ได้นั้น เด็กและเยาวชนมีความสนใจจะเป็นประโยชน์ต่อการประชุมกลุ่มครอบครัว เพราะพวกเขามีความสัตย์และมีความตั้งใจจริงที่จะขอกลับตนเป็นคนดีของสังคม

ข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการประชุมกลุ่มครอบครัวของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนดังนี้

หลักการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

วัตถุประสงค์การประชุม

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่มาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อจะได้ทราบแนวคิดใหม่ที่หลากหลายของเด็ก ซึ่งจะเป็นผลดีกับการพัฒนาการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วย

แนวคิดการประชุม

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ควรเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้พูดในสิ่งที่เขาอยากจะทำมากขึ้น เช่น พรรณนาถึงความรู้สึกผิด ความละอายต่อสิ่งที่ได้กระทำลงไป รวมทั้งการที่เขาได้โอกาสกลับตัวเพราะการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อเป็นการเปิดใจถึงสิ่งที่เขาต้องการพูด เพื่อจะได้จดจำและเตือนใจอยู่เสมอว่าจะไม่กระทำผิดอีก อันเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่ง

โทษหรือข้อปฏิบัติตามวิธีการประชุม

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนในการให้คำมั่นสัญญาเพิ่มเติม เพื่อให้ทุกคนในที่ประชุมรับทราบ มีความมั่นใจ และไว้วางใจในตัวเด็กและเยาวชนในเรื่องข้อปฏิบัติตามวิธีการประชุม เพื่อช่วยย้าเตือนจิตใจให้เขาพึงปฏิบัติตัวในทางที่ดี

วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

เวลา-สถานที่ประชุม

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ควรขยายเวลาในการประชุมออกไปเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อความสมานฉันท์ยิ่งขึ้น

การดำเนินการประชุม

1. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรรักษาบรรยากาศในการประชุมที่เป็นกันเองและไม่เข้มงวดขู่บังคับเด็กเอาไว้ เพราะเป็นผลดีกับเด็กซึ่งเด็กไม่มีความกดดันและความเครียดในการประชุม

2. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการเพิ่มสาระ แง่คิดในวงประชุมมากขึ้น เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ซึ่งจะเป็นผลดีกับตัวเด็กและเยาวชนเอง เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

3. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรมีการพูดสั่งสอน อบรมเด็กและเยาวชนมากขึ้น เพื่อพวกเขาจะได้จดจำและนำไปปฏิบัติในทางที่ดี เพื่อพัฒนาตนเอง และเป็นเครื่องชี้วัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนด้วย

จำนวนคนที่เข้าร่วมประชุม

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรเพิ่มให้ผู้ปกครองได้ไปร่วมเป็นกำลังใจให้แกเด็กและเยาวชนมากขึ้น เพื่อสร้างกำลังใจให้พวกเขา ทำให้ไม่เกิดความกดดันในการประชุม อีกทั้งเพื่อให้เกรงใจผู้ปกครองในการปฏิบัติตน เพราะพวกเขาจะไม่อยากทำให้ผู้ปกครองผิดหวังอีก

การถาม-ตอบคำถาม

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรให้เจ้าหน้าที่ในวงประชุมทุกคนใช้คำพูดที่นุ่มนวลและสุภาพกับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการให้กำลังใจและไม่เป็นการตอกย้ำซ้ำเติมความรู้สึกของเด็กและเยาวชนด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร ฉะนั้นการศึกษาให้ครอบคลุมไปถึงสถานพินิจและคุ้มครองและเยาวชนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาละเอียด และสามารถนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อไป
2. ควรทำวิจัยประเมินผลทัศนคติของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่มาเข้ารับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน